

ZAGOTAVLJANJE POGOJEV ZA UMIK IN REŠEVANJE FUNKCIONALNO OVIRANIH OSEB

Domen Kušar¹, Mateja Gris²

Povzetek

Pravica do enakopravne uporabe stavb, ne glede na različne oviranosti ljudi, je eden izmed temeljev sodobne družbe. Ukrepe, s katerimi to omogočimo, imenujemo univerzalna dostopnost. Ob požaru ali drugi nezgodi običajno predpostavljamo, da se bomo ljudje iz stavbe umaknili s hojo. Izjeme so le stavbe, v katerih se stalno zadržujejo funkcionalno ovirane osebe in je zanje poskrbljeno na drug način. Za druge stavbe je zagotavljanje pogojev za univerzalno dostopnost in tudi varen umik za vse ljudi izziv za projektante, lastnike ter uporabnike stavb. Vsem je treba omogočiti, da se sami ali ob pomoči drugih ljudi umaknejo iz stavbe. V članku je predstavljen tudi projekt Reševanje funkcionalno oviranih oseb (angl. *Inclusive Emergency*) v okviru progama Erasmus+, s katerim je poskrbljeno za ozaveščanje in izobraževanje o pripravi ter izvedbi evakuacije in reševanja oseb z različnimi oviranostmi.

PROVISION OF CONDITIONS FOR THE EVACUATION/RESCUE OF PEOPLE WITH DISABILITIES

Abstract

The equal use of buildings, regardless of different disabilities, is one of the basic human rights of modern society. The measures we use to make this possible are called universal accessibility. In the event of a fire or other disaster, evacuation from a building is usually based on the assumption that people will retreat by walking. The only exceptions are those buildings where people with mobility impairments permanently live; in these buildings, evacuation is ensured via horizontal evacuation, with organizational measures and so on. For other buildings, ensuring the conditions for universal accessibility and safe retreat for all people is a challenge for the designers, owners and users of the buildings. All residents should have the opportunity to escape from the facility on their own or with the help of others. The Inclusive Emergency project is also presented in this article; this Erasmus+ project has the aim of raising awareness and educating people about the preparation for and implementation of evacuation and rescue of people with various disabilities.

¹ dr., Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, Zoisova cesta 12, Ljubljana, domen.kusar@fa.uni-lj.si

² Slovensko združenje za požarno varstvo, Dimičeva 13, Ljubljana, mateja@szpv.si

UVOD

Med nami živijo funkcionalno ovirane osebe, kot so invalidi, starejši, mamice z vozički in druge osebe. Slovenska ustava (1991) v 14. členu navaja, da so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katero koli drugo osebno okoliščino. Toda požari, potresi in druge nezgode kažejo, da imajo mentalno razviti ljudje brez omejitev pri hoji bistveno več možnosti za rešitev kot ljudje, ki teh sposobnosti nimajo. Slovenski Akcijski program za invalide 2022–2030 (2021), ki je bil oblikovan kot posledica upoštevanja temeljnih dokumentov Združenih narodov (Zakon o ratifikaciji Konvencije o

pravica invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravica invalidov, 2008) in Evropskega pravnega reda (Unija enakosti, 2021), med cilji opredeljuje ne le dostop do grajenega okolja in odpravo arhitektonskih ovir, temveč tudi dostop do informacij oziroma komunikacij, kar omogoča invalidu vključitev v širše družbeno okolje oziroma v vse sfere človekovega življenja. Vendar po drugi strani pušča odprtih več vprašanj glede zagotavljanja umika funkcionalno oviranih ljudi v praksi. Postavlja se vprašanje, kako zagotoviti ustrezne razmere, da se ti ljudje lahko ali sami ali z asistenco rešijo, oziroma kako in kje zagotoviti ustrezne varne prostore znotraj stavbe, kjer ti ljudje lahko počakajo na pomoč. Danes se z reševanjem funkcionalno oviranih oseb, ogroženih zaradi požara ali druge nezgode, spoprijemajo predvsem gasilci. Njim v pomoč je bil izveden mednarodni

projekt Reševanje funkcionalno oviranih oseb (angl. *Inclusive Emergency*) v okviru programa Erasmus+, katerega cilj je bil pripraviti splošno dostopno gradivo za usposabljanje gasilcev in drugih, ki se pri svojem delu ukvarjajo z načrtovanjem ter evakuacijo in reševanjem funkcionalno oviranih ljudi.

V nadaljevanju so prikazane oviranosti, zahteve zakonodajalcev za zagotavljanje univerzalne dostopnosti, zahteve za zagotavljanje pogojev za varno evakuacijo ter problematika zagotavljanja umika in reševanja funkcionalno oviranih ljudi. Prikazani so tudi rezultati evropskega projekta, v katerem je sodelovalo osem partnerjev iz štirih držav.

FUNKCIONALNA OVIRANOST

Funkcionalna oviranost je lahko posledica invalidnosti, trenutnega bolezenskega stanja ali drugih osebnih okoliščin, ki osebi onemogočajo polno udeležbo v družbi.

Pri zagotavljanju pogojev za učinkovit umik iz stavbe je najpomembnejša sposobnost dojetja stopnje ogroženosti, poznavanja prostora in orientacije v njem ter gibanja. Pri taki sposobnosti poznamo več vrst oviranosti:

- oviranost pri gibanju (starejši, visoko noseče ženske, zelo majhni otroci, paraplegiki in drugi gibalno ovirani invalidi itn.),
- slaba slušna zaznava (npr. alarma),
- slabovidnost in slepota,
- osebe s težavami v duševnem zdravju in osebe z motnjami v duševnem razvoju (motnje avtističnega spektra, Downov sindrom itn.).

Vsaka izmed teh oviranosti ima svoje posebnosti.

Ovire v stavbi so lahko: stopnice in druge spremembe v nivoju tal (glej sliko 1), ozki prehodi, vrata, strme klančine, sprememba smeri poti umika in smeri izhodov, zasilni izhodi drugje kot vhodi, slaba osvetlitev poti, pomanjkanje taktilnih oznak, zvočnih ter vibracijskih opozoril, vidnih signalov za gluhe in podobno.

Pri umiku sta težavi za gibalno oviranega premagovanje stopnic in klančin pragov ter prepoved uporabe običajnih dvigal. Pri slušni oviranosti sta glavni težavi zaznava nevarnosti, zlasti zvočnega alarma, in sprejemanje zvočnih navodil. Slabovidni in slepi ljudje so poleg nepokretnih verjetno najbolj ogrožena skupina ob umiku iz stavbe. Zaradi težje orientacije

Slika 1: Invalid na vozičku pred klančino pred vhodom v stavbo (foto: M. Gris)

Figure 1: Disabled person in a wheelchair at a building entrance ramp (Photo: M. Gris)

v prostoru ter nezmožnosti sprejemanja vidnih sporočil, navodil in oznak je njihov umik brez ustreznega spremstva otežen ali celo onemogočen.

Med posebne oviranosti štejemo težave v duševnem zdravju in motnje v duševnem razvoju, sem spadajo tudi motnje avtističnega spektra. Ljudje s temi oviranostmi lahko ravnajo popolnoma v nasprotju s pričakovanji. V ustanovah, v katerih ti ljudje običajno so, je znano, kako ravnati z njimi ob izrednem dogodku. Ustrezni postopki so del požarnega reda. Tam zaposleni tudi vedo, kako ravnati v teh primerih.

Zunaj ozko specializiranih ustanov oziroma stavb, v katerih se s temi osebami vsakodnevno srečujejo, je težava tudi identifikacija teh ljudi, saj znaki oviranosti niso vedno vidni na prvi pogled. Ne glede na to, da invalidi predstavljajo okoli 8,5 odstotka populacije v Sloveniji (Akcijski program, 2021), je tako ali drugače funkcionalno oviranih oseb skoraj petina prebivalcev (Modic, 2022), saj mednje spadajo tudi starejši, mlajši otroci, mamice z vozički in drugi.

UNIVERZALNA DOSTOPNOST STAVB

Za večino ljudi je dostopnost stavb oziroma prostorov v njej samoumevna. Hodniki, vrata in stopnice nas vodijo po stavbi do posameznih prostorov. Popolnoma drugače je, kadar ne moremo uporabljati nog za hojo, če ne vidimo vhodov, stopnic in drugih sprememb nivojev tal oziroma če se v stavbi zaradi različnih oviranosti ne znajdemo. Takrat lahko že

malenkosti pomenijo nepremostljivo oviro in dostopnost stavb ni več samoumevna.

Zavedanje družbe o funkcionalno oviranih osebah in njihovih pravicah ter razvoj stroke in posledično zakonodaje sta privedla do tega, da želimo stavbe načrtovati ter zgraditi tako, da jih lahko uporabljajo tudi ljudje z različnimi omejitvami. Univerzalna dostopnost, kot imenujemo vse ukrepe, s katerimi omogočimo uporabo stavbe vsem, po Gradbenem zakonu (2021) pomeni graditev in uporabo objektov, dostopnih vsem ljudem, ne glede na njihovo morebitno trajno ali začasno oviranost. Pri projektiranju, gradnji in uporabi objektov, ki omogočajo neoviran dostop in njihovo uporabo, je treba poskrbeti za:

- zaznavnost in ustrezno širino vrat,
- ustrezne klančine, dvigala, dvižne ploščadi,
- dovolj nizke prage,
- univerzalno dostopnost do sredstev oziroma prostorov z informacijami (slika 2),
- informiranje na različne načine,
- ustrezno prilagoditev prostorov in sanitarij,
- ustrezno jakost osvetlitve in berljivost oznak,
- vgradnjo indukcijskih zank,
- talne taktilne oznake,
- namestitve zvočnih svetlobnih sistemov za opozarjanje na nevarnost.

Podrobne zahteve in način uresničitvev teh usmeritev so zapisani v različnih predpisih in še posebej v standardih:

- SIST ISO 21542: Gradnja stavb – dostopnost in uporabnost grajenega okolja,
- SIST 1186: Talni taktilni vodilni sistem za slepe in slabovidne,
- SIST EN 60118-4: Elektroakustika – slušni pripomočki – 4. del: Sistemi z indukcijsko zanko za slušne pripomočke.

Zaradi kompleksnosti gradnje, različnih sprememb namena objektov in gospodarne porabe sredstev gradbena zakonodaja poleg univerzalne dostopnosti omogoča tudi tako imenovane prilagodljive objekte. To so objekti, ki sicer ne zagotavljajo univerzalne dostopnosti, vendar jih je mogoče brez poseganja v izpolnjevanje drugih bistvenih zahtev in nesorazmernih stroškov prilagoditi trajni ali začasni funkcionalni oviranosti uporabnikov. Pri tem je treba upoštevati, da je:

- prilagoditev za dostop mogoča z minimalnimi posegi,
- mogoče zagotoviti vgradnjo indukcijskih slušnih zank, svetlobnih oznak, zvočnega opozarjanja pisnih ali videoinformacij,

Slika 2: Univerzalno dostopen informacijski pult (foto: D. Kušar)

Figure 2: Universally accessible information desk (Photo: D. Kušar)

- mogoče vgraditi mehanske dvižne naprave ali omogočiti drug način dostopa in uporabe objekta vsem,
- dovolj proste površine v najmanj eni kopalnici oziroma stranišču in tako omogočeno gibanje osebe na invalidskem vozičku.

Veljavna slovenska zakonodaja zahteva, da je treba načrtovati in graditi objekte tako, da se zagotovi univerzalna dostopnost vseh objektov in stavb v javni rabi. Enako velja za njihove dele – prostore, ki so v javni rabi. Pri večstanovanjskih stavbah z več kot deset stanovanji je zahtevana univerzalna dostopnost za najmanj eno stanovanje na deset stanovanj in za skupne prostore. Za vse preostale stavbe je zahtevana prilagoditev. Izjeme so industrijske stavbe, nestanovanjske kmetijske zgradbe in skladišča.

Zahteve glede zagotavljanja univerzalne dostopnosti oziroma prilagodljivosti v Sloveniji veljajo za vse novogradnje. Za obstoječe objekte velja, da je treba te zahteve upoštevati ob prenovi, in sicer kolikor je to mogoče. Za obstoječe objekte v javni rabi Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI, 2010) pravi, da je potrebna primerna prilagoditev teh objektov, ki se zagotovi tako, da se odpravijo grajene in komunikacijske ovire iz 9. člena tega zakona. Investitor jih mora odpraviti ob prvi rekonstrukciji objekta po uveljavitvi tega zakona, vendar najpozneje do leta 2025. Izjeme za obstoječe stavbe so dopustne le, če prilagoditve tehnično niso izvedljive ali so povezane z nesorazmernimi stroški, v stavbah kulturne dediščine, kjer so dopustna tudi odstopanja, usklajena z Zakonom o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) in s soglasodajalci, ter v stavbah na težko dostopnih krajih (npr. težko dostopne planinske kočice v visokogorju).

Ti ukrepi zagotovijo uporabo vsem v »normalnem« času. Kaj pa ob požaru ali drugi nezgodi? Ukrepi zagotavljanja pogojev za varno evakuacijo običajno predpostavljajo, da bodo ljudje videli ustrezne oznake, jih razumeli in se umaknili s hojo. Izjeme so le tiste stavbe, v katerih se že zdaj stalno zadržujejo gibalno ovirane osebe (bolnišnice, domovi za ostarele itn.). V teh stavbah je umik zagotovljen s horizontalno evakuacijo, evakuacijskim ali gasilskim dvigalom, organizacijskimi ukrepi (vključno s pomočjo usposobljenega osebja) in podobno.

POGOJI ZA UČINKOVIT UMIK IZ OBJEKTOV

Ob požaru ali drugi nezgodi morajo ljudje razumeti situacijo in način ukrepanja ter se hitro in varno umakniti iz ogroženih prostorov ali stavbe na varno mesto. Splošni principi zagotavljanja ustreznih pogojev za umik temeljijo na:

- pravočasnem odkrivanju in javljanju požara ali nezgode,
- zagotovitvi ustreznih izhodov iz prostora,
- pravilnosti smeri odpiranja vrat na poteh umika,
- možnosti pobega v več smeri,
- zagotavljanju dovolj kratke (zaščitene) poti do varnega mesta ali vstopa v zaščiteno stopnišče,
- zagotavljanju izhoda iz zaščitene stopnišča neposredno na varno mesto,
- jasnih oznakah in osvetlitvi poti,
- zagotavljanju poti umika brez arhitekturnih in drugih ovir.

Izpolnjevanje teh pogojev se zagotavlja z ustreznim načrtovanjem in izvedbo poti umika. Za nove objekte in objekte v prenovi veljajo zahteve Pravilnika o univerzalni graditvi in uporabi objektov ter smernice TSG-1-001: 2019, Požarna varnost v stavbah (2019), ki ponujajo tehnične rešitve, kako načrtovati ustrezne poti umika. Gre za določitev največje dovoljene dolžine poti, najmanjše širine poti in izhodov, vrste in načina odpiranja vrat ter vrste talnih, stropnih in stenskih oblog na teh poteh. Za posamezne dele poti umika, kot so tako imenovani zaščiteni hodniki in zaščitena stopnišča, se zahtevajo tudi odvod dima, ustrezna osvetlitev in odpornost mejnih elementov (vrat, sten, stropov) ter podobno.

Tehnična smernica temelji predvsem na predpostavki, da se bodo ljudje umaknili na varno s hojo. Le za nekatere posebne vrste stavb (glede na višino, namen) se zahtevajo druge oblike evakuacije, kot

so evakuacija z gasilskimi in evakuacijskimi dvigali, horizontalna evakuacija v sosednji požarni sektor ali umik na evakuacijske balkone, s katerih lahko uporabniki stavbe rešijo gasilci. Natančneje je v smernici določen način alarmiranja, saj ta v odvisnosti od vrste stavbe in predvidenega števila uporabnikov poleg običajne sirene zahteva tudi optično oziroma vibracijsko alarmiranje – glede na sposobnosti uporabnikov stavbe.

ZAGOTAVLJANJE POGOJEV ZA UČINKOVIT UMIK INVALIDOV IZ OBJEKTOV

Umik gluhih ali naglušnih oseb je verjetno najmanj problematičen ob pogoju, da so osebe ustrezno obveščene in seznanjene z ukrepi ter poznajo pot umika. To je mogoče doseči z vidnimi oziroma vibracijskimi napravami in ustreznimi oznakami. Te osebe se lahko umaknejo same in uporabijo običajne poti umika.

Samostojen umik slabovidnih in slepih je mogoč z uporabo ustreznih taktilnih oznak, skladno s standardom SIST 1186 (2016), ob predpostavki, da se bodo te osebe gibale počasi in bo čas umika daljši.

Za gibalno ovirane osebe je najbolj problematičen umik iz etaž nad pritličjem in pod njim. Najbolje je, da se omogoči umik z uporabo ustreznih dvigal, sicer pa s tehničnimi pripomočki. To so nosilne, drsne in tračne naprave, kot so stol za spuščanje, lahko tudi dviganje po stopnicah (slika 3), nosila, košare za prenos majhnih otrok in podobno.

Slika 3: Evakuacijski stol za prevoz gibalno ovirane osebe po stopnicah navzdol in navzgor (foto: M. Gris)

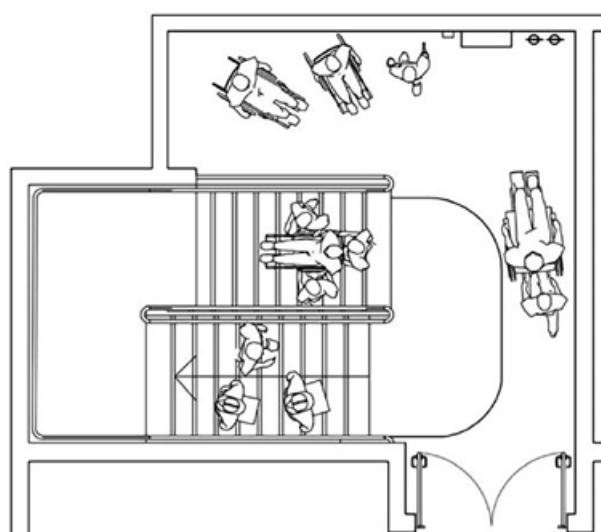
Figure 3: Evacuation chair for the transport of disabled people up and down stairs (Photo: M. Gris)

Ker gre v teh primerih za daljši čas umika, saj so za prenos osebe po stopnicah potrebni dva do štirje asistenti, je treba zagotoviti ustrezno varno mesto znotraj stavbe, kjer ljudje počakajo na reševalce. V ta namen je primerna rešitev večji vstopni podest v zaščitenem stopnišču, kot je predvideno v standardu SIST ISO 21542 (2022) (slika 4), oziroma prostor za osebo na invalidskem vozičku, kot na primer zahtevajo angleške zahteve (Fire safety, 2022). V tem varnem prostoru lahko osebe počakajo določen čas, hkrati pa ne ovirajo vseh, ki se sami umikajo po stopnicah.

Drugi način je tako imenovana horizontalna evakuacija. To je umik oseb iz ogroženega območja v varen požarni sektor v istem nadstropju. Od tod se lahko osebe umakne na varno mesto zunaj stavbe, če je to potrebno. Ta način je običajen in zahtevan za bolnišnice oziroma stavbe, v katerih so nepokretni ljudje na posteljah ter popolnoma odvisni od tuje pomoči.

Iz višjih ali podzemnih etaž se lahko gibalno ovirani ljudje najhitreje umaknejo na nivo izhoda iz stavbe z uporabo ustreznih dvigal. Običajnih dvigal se v požaru ne sme uporabljati, saj lahko pride do prekinitve vožnje, zadimljenja jaška, požara v jašku dvigala in podobno. Ob požaru so primerna le dvigala, namenjena evakuaciji (raven delovanja C), in gasilska dvigala (raven delovanja D) (Požarna varnost v stavbah, 2019). Ta dvigala imajo posebne zahteve glede ureditve predprostorov, odpornosti jaška in vrat, oskrbe z energijo in načina uporabljanja. Zahtevana so za visoke stavbe in za stavbe, v katerih so v etažah, ki so nižje ali višje od nivoja terena, načrtovani prostori za funkcionalno ovirane osebe.

Kot posebna oblika umika oziroma reševanja se uporabljajo evakuacijski balkoni, ki so ob požarno

Slika 4: Primer evakuacijskega stopnišča z območjem za reševanje z asistenco (SIST ISO 21542, slika 62)

Figure 4: Example of an evacuation staircase with an area for assisted rescue (SIST ISO 21542, Figure 62)

odpornih, negorljivih zunanjih stenah stavbe. Pod njimi je postavitvena površina za gasilsko avtolestev ali dvižno ploščad. Osebo z balkona rešijo gasilci.

PREDSTAVITEV PROJEKTA REŠEVANJE FUNKCIONALNO OVIRANIH OSEB (ANGL. INCLUSIVE EMERGENCY)

Pri reševanju funkcionalno oviranih oseb iz stavbe je najpomembnejša komunikacija. Ta je posebej zahtevna, ko gre za slepe oziroma gluhe osebe ali osebe s težavami v duševnem zdravju ter osebe z motnjami v duševnem razvoju, motnjo avtističnega spektra in podobno. Kako ravnati s takimi osebami ob izrednem dogodku, je velik izziv za vse, ki tega

Slika 5: Večina sodelavcev projekta Reševanje funkcionalno oviranih oseb (angl. *Inclusive Emergency*) na zadnjem sestanku v Kranju (foto: Gasilsko-reševalna služba Kranj)

Figure 5: The majority of the *Inclusive Emergency* Project participants at their final meeting in Kranj (Photo: GARS Kranj)

področja ne poznajo. To so lahko naključno prisotni ljudje, ki želijo pomagati, ali za reševanje poklicane interventne službe. Da bi izobrazili gasilce za reševanje invalidov, sta Gasilsko-reševalna služba Kranj in Slovensko združenje za požarno varstvo pristopila k mednarodnemu projektu Reševanje funkcionalno oviranih oseb (angl. *Inclusive Emergency*) (Gris, 2022). Poleg njiju so bili partnerji projekta še: Frederiksborg Brand & Redning (Danska), Varsinais-Suomen Pelastuslaitos (Finska), Ayuntamiento de Alcala de Guadaira (Španija), Fundación Marcelino Champagnat (Španija), Turku AMK (Finska) in Lanforeningen Autisme (Danska). Cilj projekta je bil pripraviti postopke in ustrezne videovsebine za reševanje z namenom ozaveščanja in izobraževanja gasilcev in drugih, ki se s tem problemom spoprijemajo. Pomemben del projekta je bila medsebojna izmenjava znanja in izkušenj. Zadnji sestanek je bil na Gasilsko-reševalni službi Kranj (slika 5).

Osrednji in najpomembnejši rezultat projekta je spletna stran s štirimi tečaji za e-učenje o načrtovanju intervencij in postopkih pri reševanju ljudi. To je večjezična odprta platforma, prosto dostopna na spletu (v slovenščini na spletni strani si.inclusiveemergency.eu) in dosegljiva na računalnikih, tablicah in telefonih. Vsebuje štiri module:

- 1. modul: Motnje avtističnega spektra,
- 2. modul: Okvare vida in sluha,
- 3. modul: Gibalna oviranost,
- 4. modul: Težave v duševnem zdravju in motnje v duševnem razvoju.

Vsak modul ima 5 poglavij:

- 1. poglavje: Uvod,
- 2. poglavje: Definicije,
- 3. poglavje: Ocena potreb posamezne vrste funkcionalne oviranosti,
- 4. poglavje: Preventiva in načrtovanje,
- 5. poglavje: Postopki, taktični pristopi in tehnike.

Prva tri poglavja so namenjena ozaveščanju in seznanjanju s problematiko, četrto predvsem načrtovalcem in izvajalcem preventivne dejavnosti, peto pa gasilcem in drugim reševalcem.

Slovenska partnerja, Gasilsko-reševalna služba Kranj in Slovensko združenje za požarno varstvo, sta pripravila 3. modul. V 4. poglavju e-tečaja je precej podrobno opisano, da morajo biti načrtovalci stavbe pozorni na to, da se pri požaru lahko čim več gibalno oviranih ljudi samih umakne na varno ter da sta omogočena evakuacija z asistenco in gasilsko reševanje. Opisani niso le gradbeni, temveč tudi organizacijski ukrepi. Poudarjen je pomen sodelovanja z gasilci, preden se zgodi požar (slika 6).

V vsakem e-tečaju je približno 100 enot gradiva, na koncu vsakega je povezava na preizkus znanja. Po uspešno opravljenem preizkusu tečajniki prejmejo certifikat, ki ga lahko dodajo k svojemu življenjepisju »Europass«, ki velja v vseh državah članicah Evropske unije in s katerim so njihovi znanje, izkušnje in kvalifikacije dostopni delodajalcem in ustanovam v Evropski uniji.

Slika 6: Seznanitev gasilcev s stavbo in vrsto uporabnikov (foto: M. Gris)

Figure 6: Firefighters' familiarization with the building and the category of its users (Photo: M. Gris)

SKLEPNE MISLI

Zahteve po univerzalni dostopnosti so nov izziv za projektante, gasilce, reševalce in tudi celotno družbo. Z zagotavljanjem univerzalne dostopnosti je namreč treba zagotoviti tudi varno uporabo stavbe, kar pomeni, da je treba zagotoviti pogoje za učinkovit umik vseh oseb ob požaru ali drugih nezgodah.

Zagotavljanje ustreznih pogojev za učinkovit umik invalidov iz stavbe je deklarativno sicer ustrezno rešeno, saj so funkcionalno oviranim osebam priznane

enake pravice kot drugim. Bolj se zapleta na izvedbeni ravni. Tako na primer veljavna zakonodaja še ne predvideva nujnosti namestitve evakuacijske opreme v javnih zgradbah (Modic, 2022), ne glede na to, da Konvencija o pravicah invalidov (2008) v 11. členu zahteva od podpisnic sprejem vseh potrebnih ukrepov za zagotovitev varstva in varnosti invalidov v nevarnih razmerah. Danes so znani gradbeni, tehnični in organizacijski ukrepi za zagotovitev enakovredne ravni varnosti tudi za funkcionalno ovirane osebe, le prenesti jih je treba v prakso. Skrb za najranjlivejše osebe pa je vedno ogledalo humanosti družbe.

Viri in literatura

1. Akcijski program za invalide 2022–2030, 2021. Vlada Republike Slovenije.
2. Fire safety: Approved Document B (fire safety), volume 2: Buildings other than dwellings, 2019 edition incorporating 2020 and 2022 amendments. HM Government, 2022. <https://www.gov.uk/government/publications/fire-safety-approved-document-b>, 18. 4. 2023.
3. Gradbeni zakon. Uradni list RS, št. 199/21 in 105/22 – ZZNŠPP.
4. Gris, M., 2022. Rezultati projekta Reševanje funkcionalno oviranih oseb. *Požar*, 28(2), 44–48. Ljubljana, Slovensko združenje za požarno varstvo.
5. Modic, J., 2022. Oprema za evakuacijo funkcionalno oviranih oseb. *Požar*, 28(4), 43–45. Ljubljana, Slovensko združenje za požarno varstvo.
6. Platforma za e-učenje gasilcev o načrtovanju reševanja, če so v požaru ali drugih nesrečah udeležene osebe z omejitvami, 2022. <https://www.si.inclusiveemergency.eu>, 20. 4. 2023.
7. Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov. Uradni list RS, št. 41/18 in 199/21 – GZ-1.
8. SIST EN 60118-4: Elektroakustika – slušni pripomočki – 4. del: Sistemi z indukcijsko zanko za slušne pripomočke, 2015. Slovenski inštitut za standardizacijo.
9. SIST ISO 21542: Gradnja stavb – dostopnost in uporabnost grajenega okolja, 2022. Slovenski inštitut za standardizacijo.
10. SIST 1186: Talni taktilni vodilni sistem za slepe in slabovidne, 2016. Slovenski inštitut za standardizacijo.
11. Tehnična smernica TSG-1-001: 2019, Požarna varnost v stavbah. Izdaja 4.1. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor.
12. Unija enakosti: strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030, 2021.
13. Ustava Republike Slovenije. Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a.
14. Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI). Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17.
15. Zakon o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 10/08).